

עפ"א (חיפה) 56896-04-24 - ועדה מקומית לתכנון משגב נ' סאלח סואעד

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"א 56896-04-24 ועדה מקומית לתכנון משגב נ' סואעד
לפני כבוד השופטת ישראלה קראי-גירון
המערערת ועדה מקומית לתכנון משגב
נגד
המשיב סאלח סואעד

ערעור על גזר דין של בית משפט השלום בעכו (כב' השופט ו' חאמד) מיום 11.3.2024

בתו"ב 58656-03-22

פסק דין

מבוא

1. זהו ערעור על גזר הדין של בית משפט השלום בעכו (כב' השופט ו' חאמד) מיום 11.3.2024 בתו"ב 5865-03-22 (להלן: "גזר הדין"). בגזר הדין נגזרו על מר סאלח סואעד (להלן: "המשיב") העונשים הבאים:

- א. קנס בסך של 80,000 ₪ שישולם ב-50 תשלומים חודשיים שווים ורצופים החל מיום 1.5.2024, או 9 חודשי מאסר;
- ב. הפעלת התחייבות בסך של 10,000 ₪ עליה חתם המשיב במסגרת תיק תו"ב 12352-10-14, כאשר הסכום ישולם בתוך 8 חודשים ממועד גזר הדין;
- ג. חתימה על התחייבות כספית בסך של 40,000 ₪ להימנע מלעבור על אחת העבירות בגין הורשע במשך שלוש שנים בתום 6 חודשים ממועד גזר הדין;
- ד. מאסר על תנאי לתקופה של 3 חודשים למשך 3 שנים.

"הוועדה המקומית לתכנון ובנייה משגב" (להלן: "המערערת") טוענת בערעור זה נגד קולת העונש שהוטל על המשיב, הן ביחס לאופן קביעת מתחם העונש והן ביחס לעונש שנמצא כמתאים ע"י בית משפט קמא בתוך המתחם, כפי שקבע בית משפט קמא ברכיבי הענישה הבאים: גובה הקנס שהושת על המשיב, אי הטלת קנס יומי, גובה ההתחייבות הכספית שהושתה על המשיב ושתיכנס לתוקף רק בתום 6 חודשים ממתן גזר הדין, ואי הטלת עונש של מאסר בפועל.

2. גזר הדין ניתן בקשר לשימוש שנעשה במקרקעין הידועים כגוש 21185, חלקה 88, מגרש 373, נ.צ. 31708/757121 בסמוך לישוב כמאנה (להלן: "המקרקעין"). ייעוד המקרקעין הוא למגורים והמשיב

עמוד 1

הורשע בבית דין קמא, עובר למתן גזר הדין מושא ההליך כאן, בביצוע עבירה של ביצוע אסור של עבודות במקרקעין. מדובר בעבודות לבניית מבנה בשטח של 548 מ"ר המשמש כבית מגורים (להלן: "המבנה"). מדובר בהרשעה לפי סעיפים 145(א), 204(א-ג), 208 לחוק התכנון והבנייה תשכ"ה-1965 בנוסחו הישן (להלן: "החוק הישן"), וכן לפי תקנה 1(1) לתקנות התכנון והבנייה תשכ"ז-1967 (להלן: "התקנות") המחייבת השגת היתר לפני ביצוע סוג עבודה כזה.

פסק הדין קמא

3. בפסק הדין מושא ההליך כאן נקבע כי:

- א. המשיב הורשע על פי הודאתו ויש להתחשב בכך בגזר הדין.
- ב. מחדלו של המשיב, בגינו הורשע, התבטא באי קיום צו שיפוטי במשך זמן ארוך (מאז 2017) מבלי שנעשה על ידו דבר או שניתן למבנה שנבנה בעבודה אסורה היתר. כמו כן המשיב עשה שימוש אסור במבנה במקרקעין במשך זמן ניכר ומדובר במבנה בשטח ניכר (548 מ"ר).
- ג. ייעוד המקרקעין עליו נבנה המבנה הוא מגורים, והמבנה שהוקם במקרקעין תואם הייעוד.
- ד. מתחם הענישה ההולם: מאסר על תנאי, קנס כספי בתחום 50,000 - 200,000 ₪ והתחייבות כספית.
- ה. יש להתחשב בגזר הדין בעובדה שהמשיב לקח אחריות, חסך הצורך בניהול משפט וכי למשיב נסיבות אישיות ורפואיות המחייבות התייחסות.
- ו. העונש הראוי שנגזר הוא כאמור בפרק "סוף דבר" בסיום פסק הדין וכמתואר לעיל, בפתיח לפסק דין זה.

טיעוני המערער

4. בהודעת הערעור נטען כי:

- א. מתחם הענישה הראוי במקרה דנן היה צריך להיות 250,000 - 400,000 ₪, בהתאם למדיניות הענישה הנהוגה ובהתחשב בעקרון שיש להטיל ענישה כלכלית כבדה על עבירות תכנון ובנייה באופן שיאיין כדאיות ביצוע העבירות הנ"ל, ברוח עקרון ההלימה. כל קביעה אחרת לא תשרת עקרון ההרתעה ותביא למסקנה שמשתלם לבנות ללא היתר, להמשיך לעשות שימוש בפרי העבירה ולהפר צווים.
- ב. בית המשפט שגה בקביעת מתחם הענישה משלא התחשב בגובה דמי השכירות שהיו צריכים שוכרים לשלם לו היו שוכרים מבנה בגודל דומה.
- ג. גזר הדין איננו מתחשב בצורך לשמור על ערכים כגון: שמירה על מדיניות תכנונית, שמירה על בטיחות ומניעת בניית בתים ללא תכנון, ללא קבלת אישור נדרש וללא בקרת אנשי מקצוע על הבנייה, והצורך לשמור בקפידה יתרה על עקרון שלטון החוק.
- ד. בית המשפט שגה בקביעת שיעור הקנס בתוך המתחם במקרה זה, ומשלא התחשב

בעובדה שלמי שיש משאבים לבנות מבנה בגודל של 548 מ"ר, כמו למשיב במקרה דנן, יש גם יכולת לשלם קנסות בסכומים משמעותיים.

ה. בית המשפט קמא שגה משלא קבע כעונש נוסף קנס יומי בסך של 1,400 ₪, כמתחייב מהרשעה בעבירות של אי קיום צו ושימוש אסור מתמשך.

ו. בית המשפט קמא טעה משהתחשב בנסיבות רפואיות נטענות של המשיב, למרות שלא הוצגו מסמכים התומכים בנטען בעל פה בעניין זה, ולמרות שאין קורלציה הכרחית בין מצב רפואי ויכולת כלכלית.

ז. בית המשפט קמא שגה בקביעת גובה ההתחייבות שהשית על המשיב, שהוא נמוך מדי בנסיבות העניין, ובנוסף גם דחה כניסתה לתוקף של אותה התחייבות.

ח. בית המשפט קמא שגה משלא השית בגזר דינו, בנוסף לענישה שנקבעה, גם מאסר בפועל על המשיב.

ט. מבוקש כי בית משפט זה יתערב ויקבע:

I מתחם ענישה של 250,000 - 400,000 ₪.

II קנס יומי בגין כל יום בו בוצעה עבירה, ומדובר ב-2,326 ימים.

III התחייבות כספית של 100,000 ₪, שתיכנס לתוקף ממועד פסק הדין וללא דחייה.

IV מאסר בפועל של חודש בעבודות שירות.

5. בנוסף במועד הדין טען ב"כ המערערת במענה לתגובת המשיב כי:

א. כל פסקי הדין שאליהם הפנה ב"כ המשיב בתגובתו אינם רלוונטיים לענייננו, ניתנו לפני תיקון 116, שנועד להחמיר בעונשם של מבצעי עבירות בנייה, ועניינם היה מקרים אחרים של גודל מבנה קטן יותר מזה שרלוונטי לענייננו, ולא בעבירות של אי קיום צו.

ב. יש להתחשב בכך שעד מועד הדין (חצי שנה לאחר מתן גזר הדין) לא שולם הקנס ולא הוצא היתר.

ג. יש להתחשב בכך שאין כל הנמקה בגזר הדין מדוע לא הוטל קנס יומי.

טיעוני המשיב

6. במענה לטיעוני הערעור נטען בכתב התשובה כי:

א. דין הערעור להידחות מחמת שינוי ו/או שימוש שלא בתום לב בהליכי משפט. זאת משום שבפועל מדובר בערעור על גזר דין שניתן בגין כתב אישום שהוגש רק בתום 8 שנים מיום ההפדה. כך מדובר בכתב אישום משנת 2022 בגין גזר דין שניתן ביום 27.10.2015 ובמסגרתו נטען נגד המשיב שזה ביצע עבירה של אי קיום צו שיפוטי. נטען כי התנהלות זו של המערערת שומטת הקרקע מתחת כל טיעון הנשען על אינטרס ציבורי המחייב הגשת הערעור כאן.

ב. מתחם הענישה הרווח על פי פסיקה רלוונטית במקרים דומים נע בין 30,000 -

50,000 ₪, ובמקרה דנן הושת על המערער גזר דין חמור מהנדרש, בהתחשב במצבו הסוציו-אקונומי של המשיב, מצבו המשפחתי, גילו, מצבו הנפשי והעדר תכניות בנייה ותכנון במרחב השיפוט בו הוא מתגורר. נטען עוד כי היה על בית המשפט להקל בעונש גם בהתחשב בהעדר מלאי קרקעות באזור ובאפליה הנגרמת מהתייחסות שונה של מוסדות התכנון לנעשה במועצה האזורית משגב, מול הנעשה בכפרים הסמוכים. כמו כן בית המשפט קמא לא התייחס במידה הנדרשת לעובדה שהמשיב הודה וחסך בצורך בניהול הליכים.

ג. בית המשפט קמא שגה משלא הפחית בקנס שהוטל על המשיב, גם בהתחשב בעובדה שמדובר במבנה שנועד למגורי המשיב ומשפחתו, בהתחשב בכך שיעוד המבנה תואם את ייעוד המקרקעין ובהתחשב בכך כי לא נעשה שימוש כלכלי במבנה לצורכי רווח.

ד. העונש שגזר בית המשפט קמא על המשיב חורג בהרבה לחומרה וללא צורך מטבלת מתחמי הענישה שנקבעו ונפסקו, על פי פסיקה שנסקרה.

7. בדיון ביום 15.9.2024 הוסיף ב"כ המשיב וטען בפניי כי:

א. אכן המשיב טרם שילם הקנס שהוטל עליו, ואולם עניין זה יוסדר עד יום 10.10.2024, ואכן ביום 9.10.2024 ניתנה הודעה, שלא נסתרה, כי אכן כך נעשה.

בהודעה מטעם המערערת נטען שקרן הקנס עד חודש אוקטובר 2024 שולמה, אם כי הריבית, העומדת על למעלה ממחצית גובה הקנס ששולם, טרם שולמה.

ב. המשיב לא הגיש בקשה להוצאת היתר בניה משום שהוא מתקשה בתשלום האגרות הנדרשות.

ג. הגשת ערעור במועדים הרלוונטיים לענייננו מהווה כשל מוסרי, בהתחשב במשיב בן 75 החי מקצבת זקנה, אשתו נכה ועיוורת, והוא גר במבנה לבדו.

דין והכרעה

8. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת פסק דינו של בית משפט קמא, הגעתי למסקנה כי אין מקום להתערב בגזר הדין ויש לדחות את הערעור. זאת אני עושה משום שלטעמי בית המשפט קמא שקל נכון את כל הנסיבות הרלוונטיות לענייננו, לרבות נסיבותיו האישיות של המשיב, אל מול טיב העבירה, המועד בו החליטה המערערת לנקוט הליכים ובכללם ההליך כאן, והעובדה שהשיהוי בנקיטת ההליכים, גם אם יש לו הסבר, בגין מחסור בכוח אדם, פועל כנגד הצורך בקבלת הערעור בשל שיקולי הרתעה, שיקולי שמירה על החוק, והצורך להילחם בתופעת עבירות הבנייה. יש לזכור כי עסקינן במבנה שמשמש למגורי אנשים קשישים וחולים, שנבנה על קרקע שיעודה מגורים, ובמשך שנים לא נעשה בעניינו של המשיב דבר. יש גם לזכור את הטענות לעניין קשיים כלכליים שמנעו יכולת לפעול להוצאת היתר בנייה, והעובדה שבסופו של יום כן משולם הקנס הנדרש, אם כי לשיעורים, וכי פיגור שהיה בתשלום הקנס כלל לא טופל על ידי המערערת עד מועד הגשת הערעור ושמיעתו.

9. יש לזכור כי בהתאם להלכה הפסוקה ערכאת ערעור תתערב בחומרת העונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית רק במקרים חריגים של סטייה ברורה ממדיניות הענישה הראויה, או כאשר נפלה בגזר הדין טעות מהותית הבולטת על פניה.

ראה לעניין זה:

עפ"א (חי) 10876-09-18 ועדה מקומית לתכנון ולבניה גליל מרכזי עכו נ' מוחמד חמדאן (20.10.2018).

גם כאשר שופט ערכאת הערעור סבור כי הוא היה פוסק אחרת לו ישב בערכאה דלמטה, אין די בכך להצדיק התערבות בגזר הדין.

10. כמו כן הלכה היא כי יש לשקול כל מקרה על פי נסיבותיו המיוחדות והאישיות של הנאשם כפרט, ולאזן בצורה ראויה ביניהן לבין מדיניות הענישה הנהוגה.

11. במקרה זה נחה דעתי כי בית המשפט קמא שקל את כל השיקולים הרלוונטיים, הן את חומרת העבירות והן את נסיבותיו האישיות של המשיב, ובדין נתן משקל יתר לנסיבות אישיות אלו של המשיב. אין לשכוח כי עסקינן במשיב מבוגר מאוד, מעל לגיל 70, שאיננו בקו הבריאות ונאלץ לטפל לבדו באשתו הנכה, ששניהם מתגוררים במבנה.

כפי שצוין בגזר הדין של בית משפט קמא, המשיב נטל אחריות על מעשיו, הודה וחסך צורך בניהול הליכים משפטיים, והוא נעדר עבר פלילי. בהתחשב בגילו של המשיב ובמצבו הרפואי, ועל אף שמדובר בעבירות הכוללות הפרת צו שיפוטי, מצא בית המשפט קמא שיש לקבוע כי בעניינו של המשיב, העונש הראוי צריך להיקבע על פי החלק התחתון של מתחם הענישה הסביר שקבע. כמו כן בדין מצא בית המשפט קמא שיש מקום שלא לכלול במרכיבי הענישה עונש של מאסר בפועל.

משכך, אינני סבורה כי במקרה זה יש מקום להתערב בגזר הדין. סבורני כי בית משפט קמא כן שקל את כל השיקולים הרלוונטיים והגיע לתוצאה סבירה.

12. אין ספק שנכונה טענת המערערת כי עבירות התכנון והבניה הן עבירות חמורות וכן הן עבירות כלכליות, שאין להניח לעבריין ליהנות מהיתרון הכלכלי שבביצוען. בוודאי כאשר לאלו מצטרפת עבירה של הפרת צו שיפוטי. מדובר בעבירות אשר פוגעות בשלטון החוק, בסדר הציבורי ובמדיניות התכנונית. כך נכון הוא כי יש צורך להיאבק בהן, על מנת להביא לביעורו של נגע זה.

כך נפסק כי על העונש שנגזר בגין עבירות נגד חוקי התכנון והבניה לשקף את חומרת המעשים והפגיעה בשלטון החוק, ולשמש גורם הרתעה עבור ונגד עבריינים פוטנציאליים, במטרה להפוך את ביצוע העבירות מן הסוג האמור לבלתי כדאיות מבחינה כלכלית.

ראה לעניין זה:

רע"פ 10636/06 **אבולקיעאן נ' מדינת ישראל** (29.04.2007).

13. עם זאת, כאמור לעיל, יש לשקול כל מקרה על פי נסיבותיו המיוחדות ונסיבותיו האישיות של הנאשם כאינדיבידואל, ולאזן בצורה ראויה ביניהן לבין מדיניות הענישה האמורה. בוודאי נכון הדבר כאשר אין מחלוקת כי לא נעשה שימוש חורג או עשיית רווח כלכלי במבנה, והוא משמש למגורי אנשים קשישים וחולים בלבד, והוא נבנה על קרקע שייעודה למגורים משכך, החמרת הענישה על המשיב ואשתו הנכה תוך קביעת עונש מאסר בפועל, גם אם זה בעבודות שירות, לא ישיג את מטרתו, אלא יטיל מעמסה נוספת על הציבור, שיצטרך לדאוג באותו זמן לפתרון סיעודי עבור אשת המשיב.

בעניינו, כפי שגם קבע בית המשפט קמא, מדובר בנאשם בא בימים המטפל בעצמו ולבד באשתו

החולה, והפגיעה בו ובאשתו, ששניהם חולים הנסמכים על קצבאות, בהשתת עונש נוסף על מה שהושת, היא גבוהה, וספק אם היא מידתית. כמו כן, יש להתחשב בכך שהנאשם נטל אחריות על מעשיו והוא נעדר עבר פלילי.

על כן, בהתחשב בכל אלה, אינני סבורה שגזר דינו של בית המשפט קמא הוא חורג בצורה קיצוני מהנדרש ומחייב התערבות. כפי שמצא בית משפט קמא, הגם שנסיונות העניין חמורות, יש לקבוע כי המשיב מצוי בחלק התחתון של מתחם הענישה וראוי שלא לכלול במרכיבי הענישה שייגזרו עליו מאסר בפועל או קנס יומי.

כאמור, אינני סבורה כי יש להתערב בקביעותיו של בית משפט קמא לעניין זה. נכון שבית המשפט קמא לא דן כלל בשאלת הקנס היומי, אבל בעניין זה ראוי גם לתהות כיצד ניתן מחד לבקש לדו בשאלת קנס יומי ומנגד להשתהות מאוד בהגשת הליכים כפי שנהגה המערערת ולהשתהות במשך זמן כה ממושך, עד שאדם סביר יחשוב שבפועל לאור נסיבות אישיות מוותרת המערערת על אכיפה.

14. עוד יש לזכור כי בצד התרעומת שהביע ב"כ המערערת על העובדה שהמשיב, לאחר כל ההליכים שנוהלו נגדו, לא טרח לנצל את הזמן ממועד גזר הדין כדי לנסות להכשיר בניית המבנה, את ההסבר שנתן ב"כ המשיב להתנהלותו והוא קשיים כלכליים שהולידו חוסר יכולת לשלם אגרות נדרשות לצורך פתיחת ההליכים.

בצד כל זאת יש לזכור שהמשיב כן פועל לתשלום הקנס שהוטל עליו, ויש לקוות שימשיך בדרך זאת ולכן טוב עשה בית המשפט קמא שקבע כי הקנס ישולם בתשלומים ומועדי ההתחייבות יכנסו לתוקפם רק לאחר מכן.

בית המשפט קמא התחשב גם בצורך שלא להטיל גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, וטוב עשה כן. כי שיקולי הרתעה לא מתקיימים במקרה בו מוטל עונש לא פרופורציונלי על מי שאינו יכול לעמוד בו.

15. אשר על כן, לאור המפורט לעיל, אני סבורה כי אין מקום להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא, משכך, גם אם מתחם הענישה שנקבע על ידו בגזר הדין נמוך לטעמי, אי ההתערבות נובעת מסבירות העונש שנקבע בפועל ולא בהנחה שמתחם הענישה שנקבע סביר ולעניין זה אין לראות בקביעותיי בהליך כאן שניתנו לאור הנסיבות הספציפיות בתיק זה קביעות מחייבות במקרים אחרים.

גם אם ייתכן כי במקרה בו אני הייתי דנה בעניין כערכאה דיונית הייתי גוזרת על המשיב עונש שונה, חמור יותר, אין בכך הצדקה לקבל הערעור. גזר דינו של בית משפט קמא אכן מקל ואולם בנסיבות החריגות של המשיב ואשתו, כפי שהוכחו, מביאות למסקנה מתחייבת כי גזר דינו של בית משפט קמא איננו חורג חריגה קיצונית המצדיקה את התערבותה של ערכאת הערעור.

16. אשר על כן, הערעור נדחה.

17. כספים שהופקדו, אם הופקדו, יושבו למפקיד באמצעות בא כוחו.

ניתן היום, ו' חשוון תשפ"ה, 07 נובמבר 2024,
בהעדר הצדדים.

